

quod et concilia faciebant; et quod Spiritus sanctus in conciliis, vel vicarius Christi facit, Christus facere dicitur. Et ad hunc sensum Dei ordinatione praeficiuntur ecclesiis episcopi, non solum quoad ordinem, sed etiam quoad jurisdictionem; non autem ad illum sensum, ut quis episcopus a solo Christo institutus, soli Christo subsit; sic enim ecclesia non esset regnum nec monarchia, quod est contra totam scripturam, sed optimatum vel paucorum potestas.

169. Et haec satis sint ad diluenda ea, quae a patribus dicta videntur ostendere, jurisdictionem episcoporum immediate esse Christo, et non per pontificem. Quae quidem solvuntur facile ab eo, qui advertit, patres saepissime ita asserere potestatem episcopalem, ut non excludant potestatem ecclesiasticam tamquam medium, per quod conferatur. Saepe etiam, ubi excludunt hominem, vires humanas excludunt, et ostendunt a Deo illos habere, quod possint conferre jurisdictionem. Denique intelligebant, quod illud quod a ministro Dei datur, a Deo ipso datur; et quod a Deo datur, quandoque datur immediate per ipsum Deum, saepius vero per medium suorum ministrorum. Qui enim ita accipit patres, facit imprimis, ut a seipsis non dissideant in aliis locis; deinde vero, ut consentiant cum aliis patribus, in quibus etiam erat Spiritus sanctus. Contra vero, qui dum patres dicunt, potestatem episcoporum a Deo esse, inferunt, eos sentire, quod non sit per pontificem, eis injuriam faciunt; quia illos et sibi ipsis et aliis patribus repugnare dicunt.

[Cap. IV. Argumenta ex ratione theologica petita diluuntur.]

170. Demum variis rationibus nituntur probare jurisdictionem episcoporum esse immediate a Christo, quas ex variis fontibus desumunt, nempe a Christo, a papa, ab ecclesia, ecclesiastica praxi, a concilio, ab episcopatu ipso, ab episcopis, a natura jurisdictionis, scilicet civilis et synagogae et ecclesiae nostrae, a vitiatione malorum et bonorum consecutione.

171. A Christo igitur domino arguunt 1. Ipse est Deus, qui mundi providentiam habet, qua ita gubernat omnia, ut a summo angelorum usque ad minimum vermem det omnibus necessaria, ad hoc quod consequantur suum finem. Alioqui enim non attingeret a fine usque ad finem fortiter, nec disponderet omnia suaviter. Ergo episcopis non defuit in necessariis ad finem sui muneris. Sed magis necessaria est illis jurisdictionis quam ordinis potestas, quia non potest esse pastor, nec episcopus, quin regat et jurisdictione utatur; potest autem pascere absque hoc, quod utatur potestate ordinis, quia potest uti ordinatis ab aliis ministris. Ergo non defuit Deus, quin providerit episcopis dando jurisdictionem. — Respondetur: Verum est, quod assumitur in majori, vera quoque est conclusio. Nam revera ut Deus omnibus providet de necessariis, ita providet episcopis de jurisdictione. Sed ex hoc non sequitur, quod per se immediate providerit; nam nec in aliarum rerum provisione dat per se immediate omnibus omnia, sed utitur ministerio creaturarum suarum. Non enim vermem, nec cetera animantia et plantas mixtaque omnia per se immediate facit, demptis primis individuis, sed utitur opera causarum secundarum. Ita ergo in potestate ecclesiastica hunc ordinem servat suaviorem et meliorem, ut potestatem ordinis, quae fixa est et immobilis et supernaturalis, ad quam creaturae vires non possunt nisi nudum ministerium exhibere, per se ipsum causet; potestatem vero jurisdictionis in origine et universali etiam per se causet; in hoc autem vel illo ad eam causandam admittit potestatem sui vicarii et aliorum, qui ab eo illam recipiunt. Nam et ipsa jurisdictio in origine sua, hoc est, in papa fixa est, et in ejus persona usque ad mortem vel resignationem vel haeresim durat; in ecclesia autem durat usque ad diem judicii, sicut etiam jurisdictio episcoporum in genere eo usque durat. Singulorum vero jurisdictio valde fluxa est, et variari ex causis potest mille modis. Convenientius ergo fuit, ut dominus illa fixa sibi facienda reservaret, reliqua vero per alios faceret. Et ita ratio ordinis providentiae potius concludit, jurisdictionem

singulorum episcoporum esse a Christo et a papa, quam a Christo sine papa.

172. 2. argumentantur ab ipso Christo, ecclesiae capite et institutore. Quum enim sapientissimus architectus sit, ipse aedificavit ecclesiam juxta illud: *Super hanc petram aedificabo ecclesiam meam* [Matth. XVI, 18], et juxta praedictionem Isaiae: *Ponam ex ordine lapides tuos et fundabo te in saphiris etc.* [Is. LIV, 11]. Ergo primos lapides fundamentales primasque columnas per se aedificavit, et ita per se dedit potestatem apostolis, qui fuerunt illa fundamenta duodecim ecclesiae. Rursus, quia aedificavit ecclesiam duraturam; alioqui enim portae inferi praevalerent adversus eam; ergo et per se aedificavit et aedificat lapides primarios et columnas, quae illis primis successerunt, hoc est episcopos. — Respondetur, verum esse, quod dominus tam apostolos quam episcopos per se fundavit et fundat; illis enim per se dat potestatem ordinis, et Petro et summis pontificibus et secundum quosdam omnibus apostolis jurisdictionem; reliquis quoque episcopis dat jurisdictionem mediis his summis ministris, qui ita lapides primi sunt, ut sint etiam architecti et aedificatores sub uno summo architecto Christo, qui eos in suos cooperatores elegit. Nec enim necessarium est, ut optimus etiam architectus omnia per seipsum faciat; imo ejus est, artem suam aliis communicare, et eis ut ministris et cooperatoribus uti; et ita facit Christus in ecclesia sua.

173. Secundo a papa seu summo pontifice argumentantur 1., quia major honor ejus est, ut habeat episcopos sibi subditos, qui jurisdictionem de jure divino, quam si ab ipso eam haberent. Ergo ita se res habet. — Respondetur, non hic tractari de honore pontificis, sed de veritate, contra quam non est major honor ambiendus, licet major sit revera honor habere subditos de jure divino. Nunc autem non ita se res habet; quia major honor rectoris est melius regere; melius autem regimen est, ubi major est unio et subordinatio, quae majora sunt, ubi ministri inferiores non solum subjiunt suam potestatem superiori et summo ministro, sed ab illo eam assumunt.

174. 2. argumentantur, quia ita magis stabilitur papatus. Si enim episcopi, qui successerunt apostolis, non habent jure divino suam jurisdictionem, nec ipse papa, qui Petro successit. — Respondetur, quod episcopi succedunt apostolis, licet de modo successionis postea sit agendum et ostendendum, quod non successerunt in potestate apostolica, sed episcopali. Nec ex hoc sequitur, quod Petro non successerint pontifices Romani in pontificatu seu pastoratu universalis ecclesiae, ut saepius diximus. Nam omnes patres orthodoxi tam orientales quam occidentales intellexerunt in Petro a domino supra ecclesiam constituto constitutos esse omnes successores. Itaque sicut omnes reges Aegypti vocabantur Pharaones, et omnes imperatores Romani Caesares, ita omnes Romani pontifices sunt Petri; et ita patres jam dicti loco dicto de b. Petro ipsis pontificibus tribuunt, sine quibus absque miraculo non posset tamdiu conservari ecclesia sub uno invisibili pastore. Soli etiam Romani pontifices, et non alii successores aliorum apostolorum in ecclesiis, ubi ipsi degerunt, sese ut universalis ecclesiae pastores gesserunt. Quod si falsum esset, omnino alii patres et populi christiani illis restitissent, nec potuissent illam dignitatem obtinere; sic etiam Lucifer non potuit obtinere primam sedem. Stabilis igitur est papatus absque hac inventione jurisdictionis de jure divino; imo magis stabilis, quia eo thronus regis est stabilior, quo habet ministros magis sibi unitos et obsequentes in bono. Papae quoque potestas, quia est immediati et generalis vicarii Christi, ab ipso solo dari potest; ipse vero constituere potest alios particulares Christi vicarios, dando eis jurisdictionem. Et ideo licet necesse fuerit, ut ipsis pontificibus ab ipso Christo daretur jurisdictio, non ita necesse est de aliis, quorum jurisdictio varia est, sicut eorum ecclesiae variant auctis vel immunitis vel omnino abscissis ab eis fidelibus. Ideo contingit saepe, alias ecclesias etiam patriarchales a fide aberrasse, ut quum Romana manserit fixa hucusque, et manebit in perpetuum, quod ejus pastor non solum Romanorum pastor est, sed universalis ecclesiae, quae semper manebit; alioqui

portae inferi praevaluissent adversus eam, et Christi promissiones non fuissent firmas, in quibus stabilitur papatus, non autem in episcopali jurisdictione de jure divino.

175. 3° argumentantur, quia papa, dum dat episcopis jurisdictionem (sunt enim qui jurisdictionem de jure divino esse dicunt, et tamen per papam dari), nil aliud facit, quam exsequi, quod Christus in genere voluit et statuit: igitur jurisdictiones episcoporum de jure divino sunt, nec Christus universalem jurisdictionem fecit sine singularibus. — Respondetur, verum esse, quod Christus voluit et instituit, ut ecclesiae ministri haberent jurisdictionem; et quasdam etiam jurisdictiones per se dat, ut habet fides catholica de summis pontificibus, et, ut aliqui volunt, etiam de apostolis, et fortassis de quibusdam episcopis specialiter a domino missis et vocatis. Caeteras autem jurisdictiones non per se immediate instituit, sed commisit instituendas suis vicariis. Neque valet consequentia: exsequuntur in particulari, quod dominus in universali jussit sive instituit, ergo illa particularia sunt de jure divino. Imo potius sequitur, quod sunt de jure ecclesiastico, quia nihil de illis in particulari Christus statuit, sed ejus vicarius. Sicuti Christus instituit jejunium in universali, et ideo jejunium in universali de jure divino est; instituit etiam, ut praelati ecclesiae jejunia in particulari statuerent; quae tamen de jure ecclesiastico sunt, non divino. Tunc autem consequeretur, jurisdictiones singulorum episcoporum esse de jure divino, quum ostenderetur, Christum in particulari de illis statuisset et jussisset pontificibus, ut suum statutum exsequerentur. Nec est inconveniens dicere de his particularibus jurisdictionibus, quod Christus in genere illas statuerit, non autem in particulari; quia ita videtur factum de jejunio et de confessione: statuit illa in genere, non autem praecepit hoc vel illo die jejunandum vel confitendum, sed determinationi ecclesiae id reliquit.

176. Tertio argumentantur ab ecclesia ejusque praxi: 1. quia si jurisdictionis episcoporum a papa est, et potestas ordinis a Christo, male aedificata videretur ecclesia; tum

quia composita esset ex potestate ordinis divina, et ex potestate jurisdictionis humana, sicut pedes statuae visae a Nabuchodonosor ex luto et ferro non sibi bene cohaerentibus; et pro medietate esset a Deo et pro medietate esset a papa; tum etiam quia, si jurisdictionis episcoporum a papa esset, ex ejus nutu penderet, et licet peccaret, posset tollere omnem jurisdictionem episcopalem, vel eam suspendere, et ita a nutu hominis penderet, et non esset aedificata supra firmam petram, possetque papa, licet peccaret, omnes episcopos tollere. Quae non sequerentur, si de jure divino esset jurisdictionis, quia non posset eam tollere vel impedire absque causa. — Respondetur, non sequi hujusmodi inconvenientiam. Melius enim fundata est ecclesia, si habet potestatem ordinis a Deo immediate, et jurisdictionis ab eo immediate quoad originem et in universali, in singulari autem a Deo per hominem, quam si tota jurisdictionis in particulari esset a Deo immediate. Nec enim est sicut statua ex ferro et luto, et ex medietate a Deo et ex medietate a papa, sed utraque potestas ferrum est, quia divina et coelestis; utraque etiam est a Deo tota, licet diverso modo. Nam potestas ordinis tota est a Deo et totaliter a Deo; potestas autem jurisdictionis, de qua hic loquimur, tota est a Deo, sed non totaliter, quia tota etiam est a pontifice. Nec hoc est novum, nec rarum, sed frequentissimum in operibus Dei. Nam tam opera naturae et artis, quam opera gratiae hoc in se habent. Fructus enim arboris totus est a Deo ut prima causa, totus est etiam ab ipsa natura a Deo creata; nec enim partem pomi facit Deus, et partem pomi coelum vel terra ipsa, vel arbor, sed totum est a singulis, licet non totaliter. Idem etiam accidit in operibus artis. Nec enim faber lignarius facit medietatem scamni, medietatem vero dolabra, sed totum fit ab utroque, licet non totaliter. Ita etiam credere et operari juxta Augustinum utrumque Dei est, quia ipse praeparat voluntatem, utrumque nostrum est, quia non fit nisi volentibus nobis. Ergo jurisdictionis quoque datur a papa tota ut Christi vicario, tota etiam datur a Christo ut ecclesiae capite et summo rectore. In

nobis etiam videmus, quod anima est a Deo solo eam creante et infundente, corpus autem est a Deo, et a sole, et a progenitoribus ipsis. In beatis etiam videmus beatitudinem essentialem a Deo esse immediate, qui ostendit suam essentiam illis, purgationes autem a nescientia et illuminationes et perfectiones, quas inferiores suscipiunt, a Deo quidem sunt totae, sed etiam sunt a superioribus purgantibus, illuminantibus et perficientibus juxta doctrinam Dionysii. Si hoc igitur sine monstruositate videtur in arte, in natura, in gratia et in gloria, quid monstri habetur, quod in ecclesia militanti sit quaedam potestas tota et totaliter a Deo, ut est illa ordinis, quaedam autem, ut jurisdictio, tota a Deo, sed non totaliter, et ideo per hominem eam in plenitudine habentem.

Nec aliud inconueniens sequitur, nempe quod ecclesia non esset aedificata supra firmam petram, et quod penderet a nutu hominis, qui omnem auctoritatem ei auferre posset vel suspendere. Nam nec potest papa tollere pro nutu gratiam ipsam et virtutes, neque gratias gratis datas, neque potestatem ipsam ordinis, nec jurisdictionem in communi; quia omnia ista a jure divino sunt, et dicere potest pontifex cum Petro: *Ego quis eram, qui possem prohibere Deum?* [Act. XI, 17]. Non posset igitur tollere pro nutu episcopos; quia hoc esset destruere, et intolerabiliter errare; et ideo non solum peccaret, sed nec teneret ejus sententia. Potest tamen ab aliquo et aliquibus particularibus tollere vel suspendere jurisdictionem, vel ex causa cum merito, vel sine causa cum peccato. Sed hoc permittit Deus, ut majus malum evitetur; majus enim malum esset ecclesiae, quod omnes reluctarentur pontifici, requirerentes ab eo causas eorum, quae facit, et se iudices sui iudicii faciendo, quam quod pauci etiam innocentes priventur temporali honore vel utili, spiritali etiam usu gratiae gratis datae sive jurisdictione, sine quibus fortassis possunt melius salvari, et melius habent quam papa, qui injuste eos privat, quia melius est injuriam pati, quam injuriam facere. Posset etiam, ut puto, papa ex causis aliquibus episcopis aliquarum regionum, si ita expediret,

tollere ab eis ordinariam et perpetuam jurisdictionem, et dare illis commissariam et ad nutum amovibilem, si non bene se gerent; sicut aliqui in suis dioecesibus a curatis eam tulerunt, et fecerunt eos suos vicarios ad nutum amovibiles. Non video etiam quod repugnet, quod in aliquibus regionibus relinquuntur aliqui fideles cum solis ministris commissariis exercentibus munia sacerdotalia, et adhibitis aliquibus titularibus episcopis, qui ea, quae ordinis sunt exerceant, veluti exempli gratia monachi in occidentali orbe et in Indiis traxerunt multos ad fidem, et eos ex jurisdictione commissaria gubernabant. Si ita bene habuissent, nescio cur non licuisset pontifici, non creare aliquos episcopos ordinarios, sed mittere pauculos tutelares episcopos, qui eis conferrent sacramenta confirmationis et ordinis; omnia enim hujusmodi positiva sunt, et in voluntate pontificis est, de hujusmodi disponere, prout ad aedificationem ecclesiae expedit vel sufficit. Nam licet juris divini sit, quod sint in ecclesia episcopi et ministri ordinarii, qui jurisdictionem habeant; non tamen est juris divini, quod sint in hoc loco vel in hoc tempore, dummodo alia via sufficienter provideatur saluti animarum, ita ut falsum sit, quod quidam Reverendissimus dicebat, se scilicet defendere non posse, papam absque peccato contra jus divinum non creare alium episcopum suae ecclesiae; potuisset enim absque dubio ex causa partem suae dioeceseos vel totam unire alteri episcopo, quia ita sufficienter provideret saluti illarum animarum, quam si negligeret, peccaret in jus divinum; sed non est unicum remedium salutis illarum, habere proprium et peculiarem episcopum.

177. 2. argumentantur: Non videtur quod ecclesia esse posset sancta, ut habet articulus fidei, si jurisdictio episcoporum et presbyterorum esset juris humani, tum quia possent auferri episcopi et presbyteri, et ita tolleretur usus sacramentorum et ecclesiae sanctitas. — Respondetur, ecclesiam sanctam esse, et non posse tolli ejus sanctitatem a pontifice, qui nec virtutes, quae praecipua sanctitas sunt, nec sacramenta nec ordinem ministrorum nec omnem

eorum jurisdictionem tollere potest; neque verum est, quod jurisdictio ecclesiastica sancta non sit, licet per pontificem prodeat; quia non prodit ex ejus humana potestate, sed divina et coelesti; et sicut a coelo habet originem, ita ad coelum dirigit sibi subditos; et ideo sancta et munda est, et eo sanctior et mundior, quo ejus abusus immundior est et execrabilior.

178. 3. argumentantur a praxi ecclesiae, ex qua colligitur, multos episcopos a papa non suscepisse jurisdictionem. Nam apostoli per seipsos episcopos faciebant, et illi nihil a papa accipiebant. Deinde ipsi apostoli ordinarunt, ut a tribus episcopis crearentur alii episcopi; et ubi non vigeat ambitio, sanctissimi episcopi eligebant sibi successores, qua crescente, hoc prohibitum est et ordinatum in Nicaena synodo, ut, si fieri posset, omnes episcopi consentirent in ordinationem, sin minus, ut aliqui; et ut accederet confirmatio metropolitani, nulla mentione de pontifice facta; sed jam confirmati et consecrati episcopi solebant ab Oriente mittere Romano pontifici libellos suae fidei. Videtur etiam quod episcopus in remotissimis regionibus constitutus, vel etiam in vicinis, modo non habeat tutum accessum ad Romanum pontificem, nec ad eum scribere possit, videtur, inquam, quod talis episcopus providere possit de successore et ordinare, quod capitulum eligat se defuncto aliquem, qui plane jurisdictionem haberet, et non a papa, sicut olim vel principes vel clerus vel populus quem volebant, in episcopum eligebant, et adductis tribus episcopis eum consecrari faciebant, non petita confirmatione a pontifice, sed vel a metropolitano, vel a patriarcha, vel a nullo, quia lex vel consuetudo ab apostolis descendens aliud non exigebat.

Respondetur, ordinatos ab apostolis a Petro etiam habuisse auctoritatem, quia et apostoli a Petro illam habuerunt, vel certe habere debuissent, si non fuissent a domino praeventi; et hac supposita praevensione, quod eorum jurisdictio erat sub illa Petri, a Petri jurisdictione emanabat, quod ab ipsis emanabat. Canones etiam apostolorum a concilio apostolorum fiebant, cui Petrus

praecerat et conferebat auctoritatem. Et ideo statuta conferentia jurisdictionem atque ipsa jurisdictio a Petro emanabat; sicut etiam ea, quae confertur vel a concilio Nicaeno, vel ab aliis remotis conciliis. Sicut etiam consuetudo ex se jurisdictionem non potest dare, neque capitulum vel inferiores, nisi accedat consensus pontificis expressus vel tacitus. Et ideo in casu necessitatis proposito vel nullam haberet ille homo jurisdictionem, quia capitulum non poterat illi dare quod non habebat, vel, si habet, ex tacito consensu pontificis habet. Quum etiam populus vel principes auctoritatem vel vim interponunt, licet consecratus ordines suscipiat, non tamen jurisdictionem, nisi accedat praedictus consensus, quem verisimile est accedere, quia pontifices vel ob necessitatem et aedificationem, vel ut vitentur scandala, consentire solent, et demittere etiam, quum opus est, suam auctoritatem ad Dei gloriam et salutem animarum.

179. Quarto a concilio argumentatur, 1. quia, si episcopi non habent jurisdictionem a Deo immediate, sed a papa, et quum judicare sit jurisdictionis, ergo conciliorum judicia atque sententiae non prodeunt ex divina auctoritate, sed humana. — Respondetur, concilium episcoporum sine papa, hoc est, sine ejus auctoritate congregatorum, ex humana potestate vel potius impotentia proferre sententiam; concilia vero auctoritate pontificis congregata, quia ex ejus auctoritate definitio concilii profiscitur, divina auctoritate nititur. Non tamen omnia, quae definiunt, juris divini sunt, sed ea, quae de dogmatibus fidei sanciunt, vel quaestiones de moribus decernentes, an hoc vel illud sit licitum vel peccatum, juris sunt divini; statuta vero alia circa ecclesiae politiam et ordinem ministrorum, vel circa determinationes praeceptorum divinarum praecepta sunt ecclesiastica; quia licet a Spiritu divino prodeant, prodeunt tamen media humana industria et diligentia et ecclesiastica jurisdictione.

180. 2. Concilii Basileensis patres definierunt, concilium habere immediate auctoritatem a Deo. Ergo negantes, episcoporum jurisdictionem esse de jure divino, et

contrarium definiētes, illos patres damnarent. — Respondetur, non esse magnum inconveniens hanc sententiam Basileensium damnare, quia illam damnavit Leo X. in ultimo concilio Lateranensi; sed adhuc per hanc sententiam non damnantur, quia illi tantum asseruerunt, totum concilium habere immediate auctoritatem a Deo, non autem singulos episcopos habere ab ipso immediate jurisdictionem.

Et idem respondendum est ad concilium Constantiense. Et licet Martinus V. probaverit illud concilium, intelligendum est, quod probaverit solum quantum ad transacta tempore schismatis in materia beneficiorum; et in hujusmodi etiam probavit Eugenius IV. concilium Basileense.

181. 3. Ista opinio de jurisdictione episcoporum a papa videtur esse contra concilium Tridentinum, quia tempore Julii III. propositus est articulus et a majori parte patrum probatus in congregatione, qui continebat, episcopos esse de jure divino institutos. Ergo in Spiritum sanctum, qui regebat hoc concilium, iretur, si nunc non definiretur.

Respondetur, quod in congregatione theologorum et patrum ante sessionem nulla fit definitio, sed tantum disquisitio, quae definitionem debet praecedere; et ideo sive hoc sive alio modo sensissent tunc patres, non refert. Neque cogit, ut modo illud definiatur, quod tunc placebat; quia fortassis tunc quoad potestatem ordinis placebat articulus, et nondum videbantur, quae poterant latere inconvenientia, ut nunc videntur, patribus aliquibus sese manifestantibus, quod id cupiunt, ut statuatur jurisdictione de jure divino, ut hac sententia limitetur in multis potestas dispensandi summi pontificis, quae limitatio nec potest fieri neque expediret, quia multa possent impedire, quae essent ad aedificationem ecclesiae.

182. 4. Quia si jurisdictione prodit a papa, videretur quod sine sufficienti disquisitione definiretur, papam esse supra concilium, quia si jurisdictione episcoporum ab eo manat, superior illis est et concilio. — Respondetur, hoc jam esse definitum, ut dictum est, in concilio Lateranensi, et a multis doctissimis viris, qui circa tempora Constantiensis concilii scripsere, sufficienter est impugnata con-

traria sententia, et refutata sunt ejus fundamenta. Caeterum, adhuc non infertur ista definitio; quia non asserimus, nisi quod jurisdictione singulorum episcoporum est a papa, et illi, qui tenent concilium supra papam, asserunt, eum esse supra singulos episcopos, et in eo esse plenitudinem potestatis, eumque vocare singulos episcopos in partem sollicitudinis, ut jam superius citavimus ex Basileensibus patribus.

183. 5. Argumentantur, quia in concilio Constantiensi in bulla Martini damnantur anathemate dicentes, papam non esse jurisdictione superiorem episcopo de jure divino, et episcopum curato de jure divino. Ergo est jurisdictione episcopi superior curato de jure divino, maxime quia in violatione juris positivi non infertur anathema.

Respondetur falsum esse, quod non infligatur anathema in violatores juris positivi, ut constat ex ipso jure. Ratione etiam summi pontificis, in jus divinum est, negare papam esse superiorem jurisdictione episcopo; supposita etiam ordinatione papae, qua dat majorem jurisdictionem episcopo, jus divinum dictat eum esse superiorem curato, quatenus dictat obediendum praepositis.

184. Quinto argumentatur ab episcopatu; et 1. ab etymologia nominis, quia etiam apud gentiles signabat magistratum quemdam, ad quem referebantur negotia totius provinciae, vel praepositum annonae; ergo jurisdictionem includit. Qui enim superintendit, praest, et jurisdictionem habet in ea, quibus superintendit, quod patres confirmant.

Nam b. Ignatius epistola ad Trallianos: „Quid enim episcopus, nisi omnem principatum et potestatem omnium illorum (nempe clericorum et laicorum) tenens, quemadmodum decet hominem tenere imitatore Christi Dei factum secundum virtutem? Quid est presbyterium, nisi institutio sancta, consilarii et assessores episcopi? Quid etiam diaconi, nisi imitatores Christi ministrantes episcopo?“ Idem ad Tarsenses: „Presbyteri subditi estote episcopo, diaconi presbyteris, populus diaconis.“²

¹ Pseudo-Ignat. epist. (longioris recensionis) ad Trallian. n. 7. Funk tom. II. pag. 670.

² Pseudo-Ignat. epist. (longioris recensionis) ad Tarsenses n. 8. Funk l. c. pag. 103.